

K R E A T I V N O S T

Tijekom samo jedne godine našeg života događa se tisuću promjena više nego kroz sve godine života naših djedova. Toliko je mnogo raznolikosti, toliko novosti i prolaznosti. I kako bi pjesnik rekao: „Sve je prolazno, samo je prolaznost vječna.“

Sve ankete o stresu pokazuju da gotovo 80% anketiranih odgovara da u njihovom životu ima previše stresnih događaja. Zar nam to ne pokazuje da je suvremeni čovjek „zastario“ jer se teško ili nikako prilagođava bujici promjena.

Svi govore o ludilu života jer je čovjek proizveo umjetnu evoluciju, ali samoga sebe nije prilagodio novim uvjetima. Rezultat toga je otuđenost, stalna okrenutost u prošlost, bolesni bijeg u ovisnosti, masovne neuroze i život pun strepnje, krivnje, agresije i sl.

Čovjek bi morao učiniti nešto za sebe. Prije svega treba osvijestiti svoju zastarjelost i biti otvoreniji za novosti, inovativniji u radu i aktivniji u životu. Neshvatljivo je kako čovjek malo čini za svoje zdravlje i za svoju sreću. Moramo se dakle okrenuti kreativnosti jer to je jedino dobro što nas može „izbaciti“ iz kolotečine.

Pjesnik i izumitelj Ivan Berislavić, napisao je :

„Kako da shvatim da nijedna šetnja,
Nijedan korak, čak nijedna kretnja
Potpuno ista ponovit se neće.

I kako mogu biti svi ljudi ovi
Bezбриžni, mirni na tlu koje plovi,
Na trenu što se neprekidno kreće!“
(„Strah od trena“, Soneti)

Moramo prihvatiti fleksibilnije mišljenje i veći stupanj otvorenosti prema pojavama i događajima što znači da smo u stanju prihvatiti život s problemima kao prirodan i normalan život i da svijet doživljavamo onakav kakav doista jest. Biti kreativniji znači biti u stanju prihvaćati promjene kao stare prijatelje, a ne kao neprijatelje.

Kreativnost čovjeku omogućava da se proširuje i umnožava ljudske sposobnosti, da se oslobađa rutine i tako postaje fleksibilniji i originalniji. Ako izbjegavamo rješavati probleme onda se oni umnožavaju i zagorčavaju nam život. Problemi su znak života, jer samo živi ljudi imaju problema.

Psihologija smatra da svaki čovjek nosi u sebi niz mogućnosti za razvoj koje su u početku skrivene, pa ih treba najprije otkriti a onda i razviti. „Ne znaš što možeš, dok nisi probao.“ Ako se ne odvažiš i ne pokušaš, nećeš znati možeš li!“

Talijanski psiholog Cesare Messati u tijeku svojih 90 godina života uspio je razviti 50 zanimanja. U dubokoj starosti bavio se pisanjem dramskih tekstova, a prije toga s mnogo drugih stvari. Govorio je: „Ja sam nezadovoljan jednom jedinom ulogom u životu... Ja sam izvan ograničenja koja drugi sebi postavljaju... Ponekad sretnem svoje učenike i pomislim – Bože kako su stari. Nisu u životu pronašli sebe i svoje talente i život im prolazi besmisleno. Što se mene tiče, odlučio sam da u idućem životu budem skladatelj jer za to sada više nemam vremena.“

Kreativni stil života podrazumijeva proboje u nove dimenzije ili proširivanje svojih interesa i iskušavanje u više zanimanja. Glasoviti talijanski lingvist, kardinal Mezzofanti govorio je 70 jezika, a Vincenc Serela profesor na sveučilištu u Harkovu služio se s 45 jezika!

Kreativnost je sve što pojedinac čini, čega se dosjeti, a dakako ono što je originalno to je onda inovacija. Inovacija je nešto novo, nešto što je netko kreativan pretočio u stvaralaštvo. Dakle, kreativnost je OTKRIVANJE, a inovativnost STVARANJE.

Kreativnost i inovativnost povezuju jednu običnu domaćicu koja se dosjetila da s potpeticom ženske cipele može zabiti čavlic u zid kad nema čekića, s čuvenom Marie Curie koja je zaslužna za epohalno otkriće urana.

Danas je kreativnost postala značajna preokupacija suvremenog obrazovanog čovjeka. Kreativno je sve manje udaljeno od tzv. „normalnog“ ponašanja i kad-tad će upravo kreativno ponašanje postati „normalno“ ponašanje. Za sada to nije pravilo. Za to je svakako primjer iz crtića Profesor Baltazar, lik čudaka i šutljivog osamljenika.

Ponekad se stvaraočima divimo, a ponekad im se rugamo, ali sve je to znak naše, a ne njegove nesigurnosti, i naše nespremnosti pa čak i nesposobnosti za promjene. Dakako da je puno lakše kritizirati i reći da to i to ne valja, ali je teže nešto učiniti.

Mi smo sami prema sebi nepravedni kad ni ne pokušavamo otkriti što je to u nama i kad ne dajemo nešto novo, već se „uljuljkavamo“ u ono što je bilo. Treba živjeti u sadašnjosti, a neprekidno biti naprijed, nogom već u sutra.

Još uvijek vlada mišljenje da je kreativnost vezana za umjetnike, izumitelje i znanstvenike. Radnici trebaju raditi i oni ne stvaraju! Ovo je dakako, vrlo krivo mišljenje jer u svakom segmentu života treba postojati kreativnost i inovativnost.

Stolar može imati dljetu, ali i maštu, a pjesnik imaginaciju i pero. Nema genija, to su mitovi, jer geniji su tu među nama. To smo mi, ali se ne pokrećemo i ne radimo na sebi.

Kod čovjeka uglavnom dominira lijeva strana mozga, a desna je na taj način blokirana, a upravo je ta desna strana kreativnija. Suvremeno je obrazovanje uglavnom utemeljeno na govornim sposobnostima, na logici i analizi tako da se postavlja pitanje je li ta, desna strana zakržljala. Priznati kreatolog Torrance daje stilove učenja i mišljenja:

LIJEVA HEMISFERA

1. Pristupa problemu s ozbiljnošću.
2. Više voli učiti o činjenicama.
3. Voli unaprijed organiziranu situaciju.
4. Zahtijeva pravi materijal.

DESNA HEMISFERA

- Pristupa problemu razigrano.
Više voli dobiti opću sliku.
Voli otvorenu situaciju.
Improvizira iz materijala koji je pri ruci.

Najbolje je kad su obje hemisfere udružene i kad se sve ovo isprepliće. Ali sve ovo navodi na zaključak da nam recimo u nastavi ne treba „ne znam što“ već možemo uzeti „sve“ iz svoje kreativnosti, a to mora i treba postati pravilo, a ne iznimka.

Poznati psihoterapeut i osnivač realitetne terapije, William Glasser, uspostavio je teoriju samokontrole i kaže: „Ja stalno dobivam nove ideje. Prisiljavam se da na njih obratim pažnju i kada dođu ja ih često iskoristim... Nove ideje mi konstantno i iznenađujuće padaju na pamet, neke od njih vrlo korisne, a mnoge, istina, i smiješne. Vjerujem da svi možemo ostvariti veći pristup našoj kreativnosti obraćajući pažnju na ono što ona konstantno „izbacuje“. Ipak, većinu vremena smo zauzeti tako da, ili ne obraćamo pažnju na kreativnost, ili joj ne vjerujemo.

Američki psiholog Maslow je otkrio da je kreativnost opće svojstvo ljudske prirode, a ne samo sposobnost rijetkih pojedinaca. Tako je najprirodnije da je svako dijete kreativno na isti način na koji ptice lete, a listovi pupaju. Ali događa se to da većina ljudi kroz svoje školovanje i uopće kroz socijalizaciju izgube to prirodno svojstvo, a sačuva ga samo mali broj ljudi. Maslow ističe da djecu ne treba stalno navoditi na natjecanje s drugima već ih usmjeriti i na to da otkrivaju sebe, da ostvaruju svoje potencijale. Ovo drugo po njemu bi trebalo biti najvažniji odgojni zadatak. Ukoliko mladi čovjek ne izgradi svoje JA on je neka vrsta kalemljenog bića u kojeg su nasilno cijepljene samo tuđe ideje.

Gerald Stern, voditelj kreativnih radionica kaže: „Mislim da nikoga ne možete naučiti da bude pjesnik, to je apsurd. Jedino što možete učiniti je ponuditi čovjeku pomoć i skratiti taj put, proces dolaženja do sebe...“ Čovjek kad i nešto napravi obično se to odmah i ne prihvati ili se jednostavno rodi zavist ili patnja nad tuđim uspjehom.

Čavao koji strši obično dobije po glavi! „Ljudi ti mogu sve oprostiti, ali uspjeh nikada“- rekla je jedna uspješna glumica.

Shakespeare je zavist nazvao "zelenookom" jer je navodno vidio zeleni odsjaj u očima zavidljivaca. Zavist je vječna i gotovo svugdje prisutna i uvijek vrijedi „da je zavist slijepa i ne zna ništa drugo do kuditi vrlinu.“ Umjesto da zbog većih sloboda čovjek osjeti radost, on radije pati zbog toga što se drugima događaju lijepe stvari. Naime, kada smo u prestižu u utakmici s drugima, uvijek nam smetaju oni što imaju više novaca, oni s boljim imovnim stanjem, s višom titulom, većim znanjem, boljim društvenim položajem i sl.

Suština je zapravo u tome što se tuđi uspjeh doživljava kao osobni neuspjeh. Objektivno, trebali bismo se diviti što je netko vrijedan, marljiv i kreativan, ali ne „nema divljenja već samo ignoriranje sa zelenim sjajem u očima. To dakako može demotivirati stvaraoca do te mjere da se on vrati natrag u „nestvaralački“ grupni zagrljaj. Nažalost, to se vrlo često događa u našim zbornicama, odnosno u našim školama.

Zastrašujuća pogreška društva je da se svi svode na zajednički nazivnik. Škole, institucije, političke stranke, svi na umu imaju najniži prosjek. Teoretski su doduše prilagođeni srednjoj razini, ali u praksi služe nižoj. Nama cilj mora biti najviša razina.

„Premda ti se čini da je uspjeh cilj, uspjeh ti je najveći neprijatelj. Nemoj nastojati biti broj jedan nego samo ono što jesi...Budi to potpuno i trajno.“

Eddie Cantor : „Potrebno je dvadeset godina da bi se postigao uspjeh preko noći.“

Newton: „Toliko su me napali razni diskutanti nakon objavljivanja moje teorije svjetlosti da sam se pokajao zbog vlastite drskosti što sam se rastao od tako velikog blagoslova, kao što je mir, samo zato da bih potrčao za svojom sjenom.“

Važno je čuvati motivaciju i kad prilike nisu povoljne za stvaralaštvo, jer kako je poznato, nerijetko se iz teškoća rađa baš ono najbolje. Zato treba sačuvati samopouzdanje u samoga sebe jer po mnogima to je prva i prava tajna svakoga uspjeha. To se može postići na više načina. Jedan od njih je da čitamo poticajne knjige, gledamo ohrabrujuće filmove, odlazimo na poticajne skupove, njegujemo vezu s ljudima koji na nas djeluju pozitivno i trebamo bježati od cinika i gundala. Drugi je način da direktno utječemo na našu podsvijest, unoseći u nju vitalne ideje, pozitivne misli i slike.

Stihovi Augusta Šenoe sve nam jasno govore: "I radi za svijet, al' ne slušaj pljeska. I ljubi svijet, al' ne nadaj se plaći, jer hvala ljudska voda je vrh pijeska." Biti kreativan, pronaći u sebi talent i dati nešto što je novo. A što je talent? To je dispozicija za neku sposobnost - to je dakle samo sjeme. Darovitost je ono što se razvija iz toga sjemena ili mlada biljka, a kreativnost je zalijevati tu biljku kako bi iz nje izvirao pravi miris, miris svijeta.

Imati volju odnosno biti kreativan znači mnogo, odnosno sve. Enrico Caruso kao desetogodišnji dječak je radio u jednoj napuljskoj tvornici. Želio je postati pjevač, ali njegov učitelj uvijek mu je govorio: „Ništa od tebe neće biti. Glas ti je nalik na kloptanje prozorskih kapaka na vjetru.“ Podržavala ga je jedino majka i tješila te govorila da ima vrlo ugodan glas. I uspjela je kroz svoju ljubav i podršku jer to samo majčinska ljubav može.

Pravi talenti se ne ljute zbog kritike, jer ona ne može povrijediti njihovu ljepotu. Samo lažno cvijeće plaši se kiše. I zato, ne bojte se što drugi misle o vama i vašem djelu jer najvažnije je to što vi mislite o tome i kako se vi osjećate.

LITERATURA:

1. Ozimec. S.: Otkriće kreativnosti. Tonimir, Varaždinske Toplice, 2006.
2. Glasser.W.: Teorija kontrole. Alinea, Zagreb, 1997.
3. Čudina- Obradović. M.: Nadarenost. ŠK, Zagreb, 1991.
4. Srića.V.: Upravljanje kreativnošću. Cekade, Zagreb, 1992.